

Atatürk Koşusu

27 Aralık 1919 tarihi Atatürk'ün, Temsil Heyeti ile birlikte Ankara'ya gelmesi, şehri önce Milli Mücadele'nin merkezi sonra da yeni Türk devletinin temellerinin atıldığı yer ve yeni devletin başkenti olmasıyla sonuçlanacak süreci başlatmıştır. Bu yüzdendir ki Atatürk'ün Ankara'ya ilk geliş tarihi olan 27 Aralık günü, 1932 yılından bu yana Ankara'da büyük bir coşkuyla bayram havasında kutlanmaktadır. Kutluma fikrinin mimari Ankara Halkevi olmuştur ve Türkiye'nin en eski atletizm geleneklerinden biri olan Atatürk Koşusu da bu kutlamaların 1936 yılından bu yana bir parçasıdır. Halkevlerinin programlarının bizzat Atatürk'ün direktifleri doğrultusunda şekillendiği göz önüne alındığında, Atatürk'ün sporu bir milletin gelişmişlik düzeyine ve medenî kabiliyetine işaret eden unsurlardan biri olarak gördüğü ve çok yönlü olarak başlattığı Türk İnkılâp hareketini spor alanında da gerçekleştirmek istediğini, Atatürk Koşusu'nda bu doğrultuda ortaya çıktığını söylemek mümkündür.

Türkiye'nin ve Ankara'nın en eski koşusu olan Atatürk Koşusu, Atatürk'ün Ankara'ya gelişinin 17. yıldönümü vesilesiyle ilk kez 27 Aralık 1936 tarihinde Ankara Halkevi öncülüğünde, Atatürk'ten izin alınarak yapılan ve gelenek halini alarak günümüze kadar devam eden bir sokak koşusudur. 1936 yılından bu yana aralıksız her yıl düzenlenen Atatürk Koşusu yalnızca İsmet İnönü'nün 25 Aralık 1973 tarihindeki vefatı nedeniyle bütün törenlerin iptal edilmesinden dolayı 1973 yılında 27 Aralık yerine 30 Aralık'ta yapılmıştır.

27 Aralık 1936 Pazar günü ilk kez düzenlenen Atatürk Koşusu'nun 12.000 metrelik parkuru Atatürk'ün Ankara'ya geldiğinde arabasından indiği Dikmen Keklikpınarı mevkiinden başlayıp, Ulus Vilayet Konağı önünde sona ermektedir. Birinci Atatürk Koşusu'nda 41 dakika 08 saniye ile Galip Darılmaz birinci olmuş ve Ankara Halkevi tarafından kendisine birincilik ödülü olarak kendisine saat armağan edilmiştir. 27 Aralık 1937 Pazartesi günü düzenlenen İkinci Atatürk Koşusu'nda ise Türkiye'nin ilk milli maratoncusu olan Şevki Kuru 38 dakika 12 saniye ile birinciliği göğüslemiş ve yine Ankara Halkevi tarafından kendisine ödül olarak saat armağan edilmiştir. İlk iki koşu da katılımlar sınırlı olmuş, koşuya yalnızca Ankara Halkevinin atletlerinin katılım sağlamıştır.

27 Aralık 1938 Salı günü düzenlenen Üçüncü Ankara Koşusu'na 47 sporcu katılmış ve Atatürk döneminde en iyi derece yapılan koşu olmuştur. Üçüncü Atatürk Koşusu'nda Demirspor kulübünden Mustafa Kaplan 36 dakika 49 saniye ile birinci gelmiş ve Ankara Halkevi tarafından Longines marka kol saati hediye edilmiştir. İkinci Galip Durmaz ve üçüncü Şevki Kuru olmuş ve kendilerine de kol saati hediye edilmiştir. 1938 yılında düzenlenen koşuya en fazla koşucu ile iştirak eden Muhafız Gücü kulübü ile sayı hesabı ile en iyi derece alan Demirspor kulübü takımına da birer kupa hediye edilmiştir.

Cumhuriyet döneminin de yapılan ilk kapsamlı organizasyon ise 27 Aralık 1939 Çarşamba günü düzenlenen "Dördüncü Atatürk Koşusu" olmuştur. Koşu için oldukça kapsamlı bir program hazırlanmış ve katılımın daha fazla olması ise okul spor yurtlarının katılımı sağlamış ve bu yurtlara mensup koşucular için ayrı ayrı mesafeler konmuştur. Dördüncü Atatürk Koşusu'nda küçükler, bayanlar, liseler arası ve yüksekokullar arası olarak dört kategoride koşulmuştur. Yine bu koşuya Gölbaşı'ndaki bisikletçiler de davet edilmiştir. Koşu müsabakası için gazetelere ilan verilerek katılımcıların ve hakemlerin masrafları Ankara Halkevi tarafından üstlenilmiştir. Hava şartlarının oldukça çetin olmasına rağmen koşuya 269 yarışmacı tarafından katılım sağlanmıştır. Koşu sonrası Ankara Halkevi tarafından katılımcılara çay partisi tertip edilmiş ve koşunun anlam ve önemine binaen konuşmalar yapılmış ve yarışmada dereceye girenlere Ankara halkevi tarafından hediyeleri takdim edilmiştir. Koşu'da birinci Demirspor'dan katılan ve 35 dakika 56 saniye ile Adnan

Darılmaz, ikinci yine Demirspor'dan 36 dakika 22 saniye ile Mustafa Kaplan ve üçüncü Ankaragücü spordan 37 dakika 21 saniye ile Şevki Kuru olmuştur.

Diğer dört kategoride ise sonuçlar şöyledir; küçükler de birinci Ankaragücü Spor'dan Ahmet, bayanlar kategorisinde Saffet Kuşman, liseler arasında birinci Ahmet, yüksek okullar kategorisinde Fahri Atalay ve son kategoride bisiklette birinci Nuri Kuş olmuştur.

Günümüzde 10.800 metrelik sokak koşusu olan Atatürk Koşusu'nun parkuru ilk yıllarda 12.000 metre olarak hazırlanmış, daha sonraki yıllarda önce 11.900 metre ve son olarak 10.800 metre olarak düzenlenmiştir. Parkur güzergahı da değiştirilmiş, Dikmen Caddesi, TBMM, Bakanlıklar, Kızılay, Sıhhiye, Gençlik Parkı, Ulus Heykel, Ulus Vilayet Konağı olan güzergah 2011'de trafik güvenliği nedeniyle değiştirilmiştir. Yeni parkur Dikmen Caddesi, Cevizlidere-Türkocağı Caddesi, Milli Kütüphane, Akdeniz Caddesi ve Gençlik Caddesi üzerinden Tandoğan Meydanı geçilerek TCDD Genel Müdürlüğü Ankara Garı varış güzergahı olmuştur. 1936 yılındaki ilk koşudan dört yıl sonra Ankara dışında ilk koşu İstanbul'da yapılmış ve bu yıldan sonra ülke çapında bütün Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüklerinde yapılması kararlaştırılmıştır. Günümüzde Atatürk Koşusu'nun organizasyonu Türkiye Atletizm Federasyonu tarafından düzenlenmektedir.

Atatürk Koşusu'nun eski parkurunda en iyi derece kadınlarda 2002 yılında 31:18 dakika ile Elvan Abeylegesse, erkeklerde ise 1987 yılında 29:25 dakika ile Zeki Öztürk tarafından alınmıştır. Yeni parkurda ise 2011 yılında kadınlarda 33:15 dakika ile Binnaz Uslu, erkeklerde ise yine 2011 yılında 29:02 dakika ile Mert Girmalegesse tarafından alınmıştır.

2020 yılında 85'incisi düzenlenen koşu ise Covid-19 tedbirleri dolayısıyla 10 erkek 10 kadın yarışmacının katılımıyla gerçekleştirilmiş ve sembolik olarak düzenlenmesinden dolayı yarışmacılar bitiş çizgisine birlikte gelmişlerdir. Atatürk Koşusu'nu erkeklerde Şükrü Saban ve Mehmet Yurdadön 8 kez kazanmıştır, kadınlarda ise Lale Öztürk ve Binnaz Uslu 4 kez kazanmıştır. 1953-2013 yılları arasında yalnızca hastalığı nedeniyle 2011 yılı hariç Altan Türkeri 60 kez koşuya katılarak en fazla yarışan isim olmuştur.

Fatma ÇALIK ORHUN

KAYNAKÇA

Ankara Halkevi Bir Yıl İçinde 384.793 Yurttaşı Çatısı Altında Topladı (1936- 1937), Ankara Halkevi, Ankara, 1937.

Ankara Halkevi Bir Yıl İçinde 408.673 Yurttaşı Çatısı Altında Topladı (1938- 1939), Ankara Basım ve Ciltevi, Ankara, 1939.

AYTEPE, Oğuz, "Ankara'nın Merkez ve Başkent Olması", **Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**, S 33-34, Mayıs-Kasım 2004, s.15-22.

C. D., "Beşinci Atatürk Koşusu", **Beden Terbiyesi ve Spor**, S 25, Yıl:1941, ss.7-11.

C. D., "Atatürk Koşusu ve Ankara'nın Sporcu Gençliği", **Beden Terbiyesi ve Spor**, S 25, Yıl:1941, ss.12-13.

EVCİN, Erol, " Atatürk'ün Spora ve Sporculara Bakışı", **Tarih Araştırmaları Dergisi**, C 33, S 55, Yıl:2014, ss.303-378.

"Ankara'nın Bayramı" **Cumhuriyet**, 28 Aralık 1936, s.1.

“Atatürk’ün Ankara’ya Ayak Bastığı Gün” **Cumhuriyet**, 7 Birincikanun 1937, s.3.

“Atatürk Koşusu”, **Cumhuriyet**, 14 Birincikanun 1940, s.5.

“Ulu Önderin Ankara’ya Ayak Bastığı Günün On Beşinci Yıldönümü”, **Ulus**, 27 Birinci Kanun 1936, s.1-5.

“Birinci Ankara Koşusu”, **Ulus**, 28 Birinci Kanun 1936, s.1-6.

“ 4üncü Atatürk Koşusu Ankara Halkevi Güzel Bir Program Hazırladı” **Ulus**, 6 Birinci Kanun 1939, s.2.

“Dördüncü Atatürk Koşusu Dün Ankara’da Muvaffakiyetle Yapıldı”, **Ulus**, 28 Birinci Kanun 1939, s.4.

“Atatürk Koşusu”, **Türkiye Atletizm Federasyonu Resmi İnternet Adresi**,
<http://www.taf.org.tr/?s=atat%C3%BCrk+ko%C5%9Fusu>

Kaynak: **Ulus**, 28 Birinci Kanun 1936, s.1

**Atatürkün on yedi yıl önce şehrimize
şeref verdiği yollarda dün gençlerimiz,
oniki kilometrelik muvaffakiyetli
bir koşu yaptılar**

Yukarıda: Halkeri Başkanı B. Ferid Celâl Güven birinci gelen sporcuya hediye verirken. Aşağıda: koşucular Ulus meydanına gelirken

Kaynak: Ulus, 28 Birinci Kanun 1936, s.6.

28/11/2023 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ataturk-kosusu/?pdf=3797> adresinden erişilmiştir